

Pieter Brueghel ο πρεσβύτερος (1525 ; – 1569)

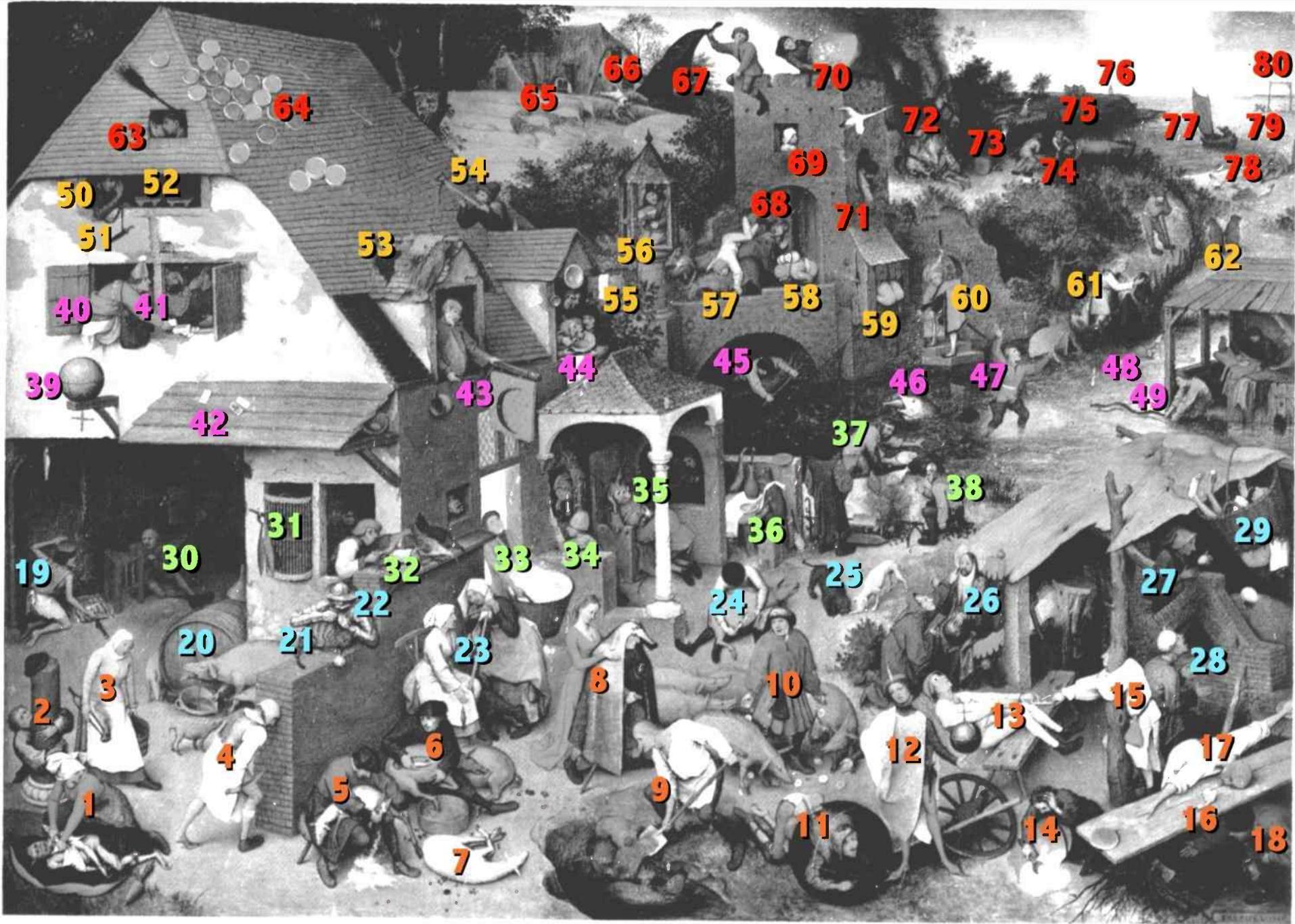
Ζωγράφος, Ολλανδός.

Θέμα των πινάκων του σκηνές από
τη ζωή των αγροτών.

Gombrich 381-383.

Pieter Brueghel, Παροιμίες της Ολλανδίας, 1559. Λάδι σε δρύ, 117 x 163 εκ. Καρτικά Μουσεία, Βερολίνο.
Απόδοση 80 διαφορετικών παροιμιών σε ολλανδικό τοπίο.

Pieter Brueghel, Σφαγή των Νηπίων, 1566/7. Λάδι σε ξύλο, 111 x 160 εκ. Μουσ. Ιστορίας της Τέχνης, Βιέννη.
Το βιβλικό θέμα μεταφέρεται σε χιωνισμένο χωριό της Ολλανδίας.

Pieter Brueghel, Η Γή της Επαγγελίας, 1567. Λάδι σε ξύλο, 52 x 78 εκ. Μόναχο, Πινακοθήκη.
Σε αυτή τη χώρα, στην οποία τα γουρουνόπουλα κυκλοφορούν ήδη ψημένα και με μαχαίρι στην πλάτη,
έτοιμα να τα καταβροχθίσει ο κάτοικος της χώρας, για να φτάσει κανείς πρέπει να περάσει ένα βουνό από
ριζόγαλο τρώγοντας και ανοίγοντας έτσι μία σύραγγα (άνω δεξιά).

Αποτελέσματα της καλής ζωής ...

Πέφτοντας από το ριζόγαλα στη
«Γη της Επαγγελίας».

Pieter Brueghel, Χωριάτικος γάμος, π. 1568. Λάδι σε ξύλο. Μουσείο Ιστορίας της Τέχνης, Βιέννη

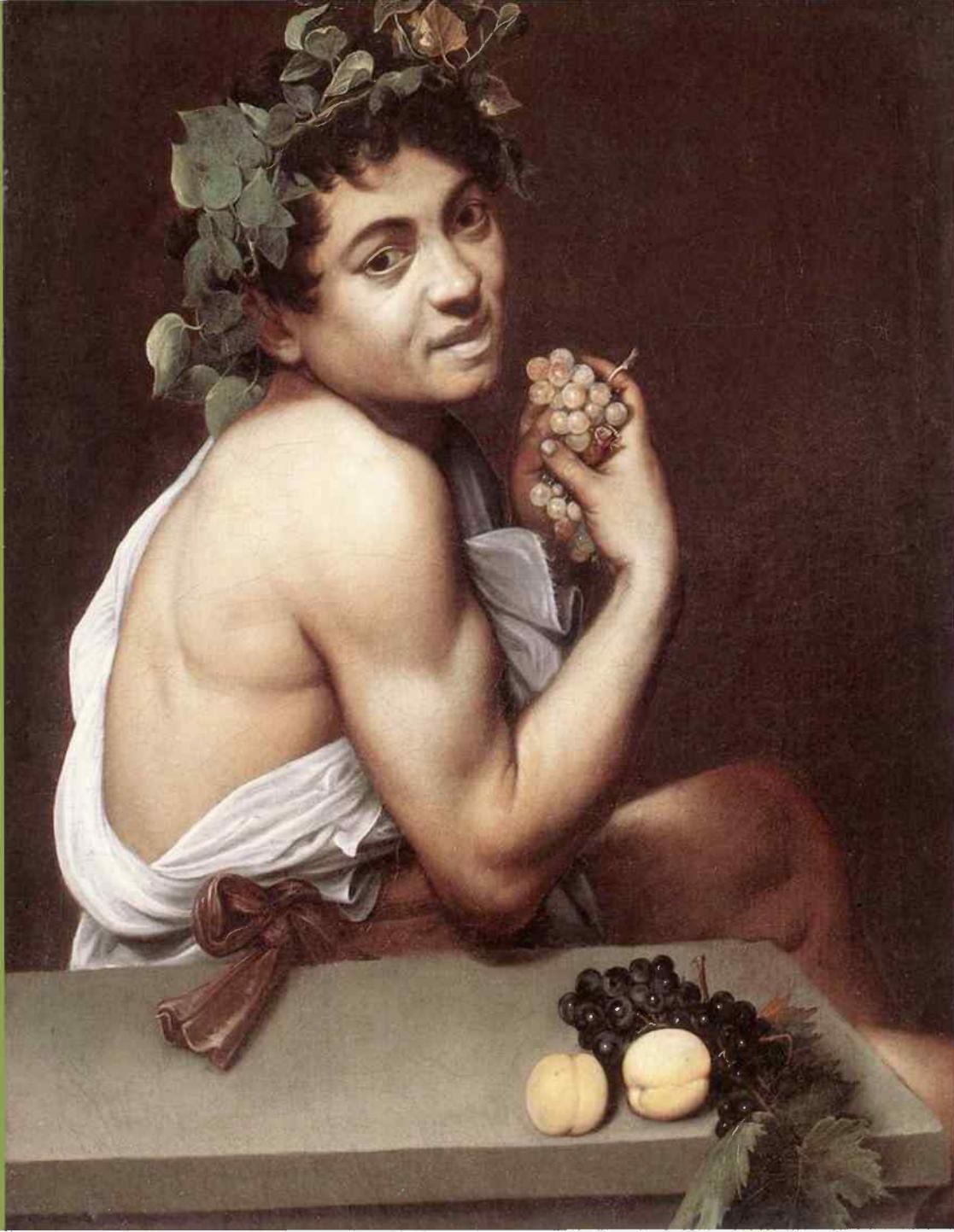
Michelangelo Merisi da Caravaggio (1571 – 1610)

Ζωγράφος, Ιταλός.

Ένας από τους πρώτους εκπροσώπους
του Μπαρόκ, ζωγράφισε κοσμικά, αλλά
και εκκλησιαστικά θέματα.

Επηρρέασε πολλούς ακόλουθους.

Caravaggio,
Άρρωστος μικρός Διόνυσος
(«*Bacchino malato*»), 1593.
Λάδι σε μουσαμά, 67 x 53 εκ.
Ρώμη, Galleria Borghese.

Ο πρώτος γνωστός πίνακας του Caravaggio, ίσως ένα αυτοπορτρέτο που έγινε κατά τη διάρκεια νοσηλείας του στη Ρώμη.

Caravaggio,
Διόνυσος, 1596.

Λάδι σε μουσαμά, 95 x 85 εκ.
Φλωρεντία, Uffizi.

Ο Διόνυσος δεν εμφανίζεται πλέον ως θεός της ελληνικής μυθολογίας, αλλά ως μάλλον κοινός νεαρός με άκομψα κομμένα νύχια (βλ. επόμενη διαφάνεια). Ο Caravaggio είχε ζωγραφίσει μερικές συνθέσεις με φρούτα, όπως αυτή εδώ σε πρώτο πλάνο.

Caravaggio,

Διόνυσος, 1596.

Λάδι σε μουσαμά, 95 x 85 εκ.

Φλωρεντία, Uffizi.

Λεπτομέρεια: τα χέρια του νεαρού Διόνυσου, η κύλικα με κρασί και το καλάθι με φρούτα.

Caravaggio,
Ο Έρωτας πάντα
νικητής, 1602/03.
156 x 113 εκ.
Βερολίνο,
Gemäldegalerie.

Ισχύει το ίδιο όπως
και για τον νεαρό
Διόνυσο: ο Έρωτας
του Caravaggio δεν
ανήκει πλέον στην
αρχαία μυθολογία.

Caravaggio,

Ο Άγιος Ματθαίος και ο Άγγελος, 1602.

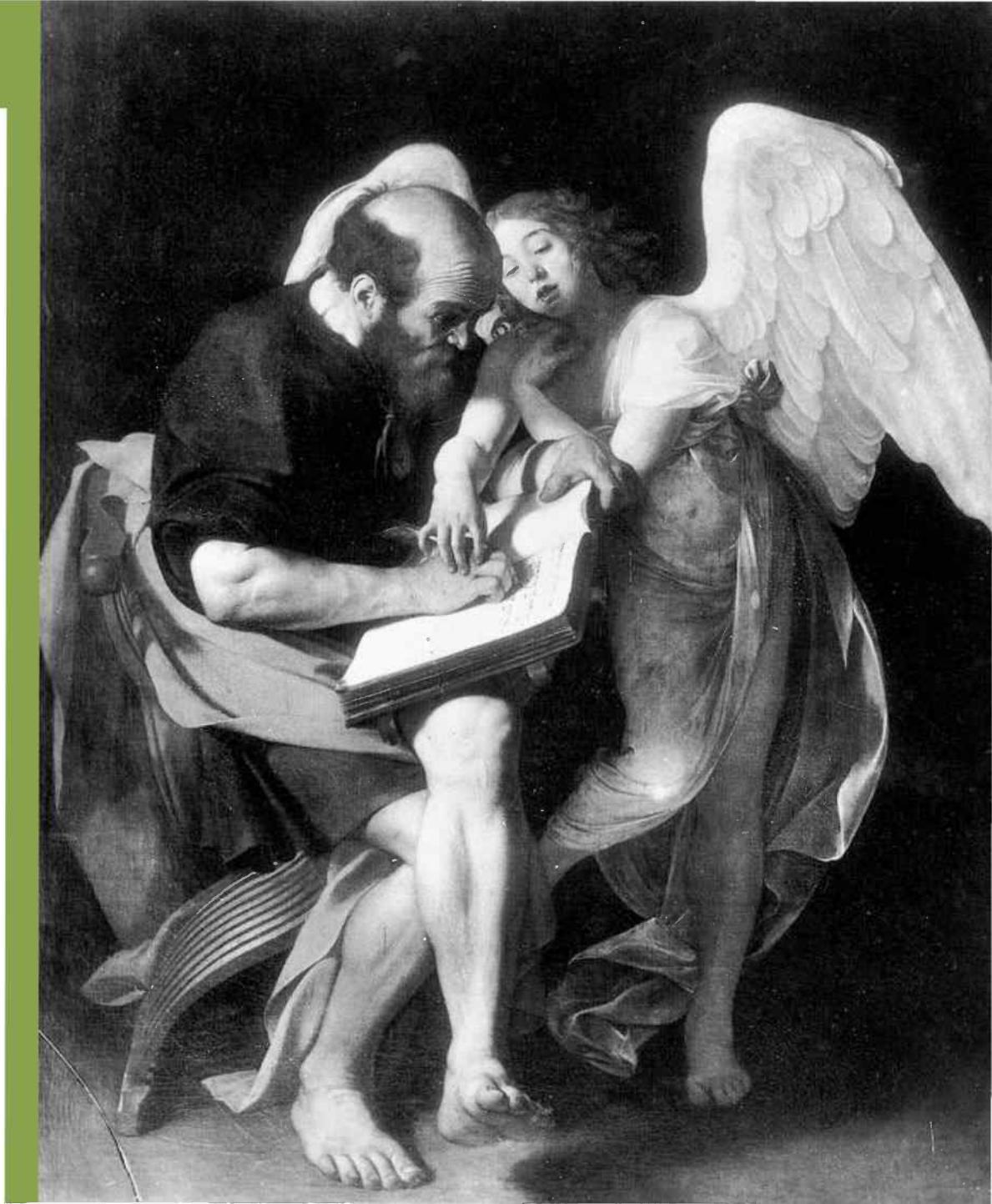
Λάδι σε μουσαμά, 232 x 183 εκ.

Κάποτε Βερολίνο, Μουσείο Kaiser-Friedrich.

Καταστράφηκε στον πόλεμο.

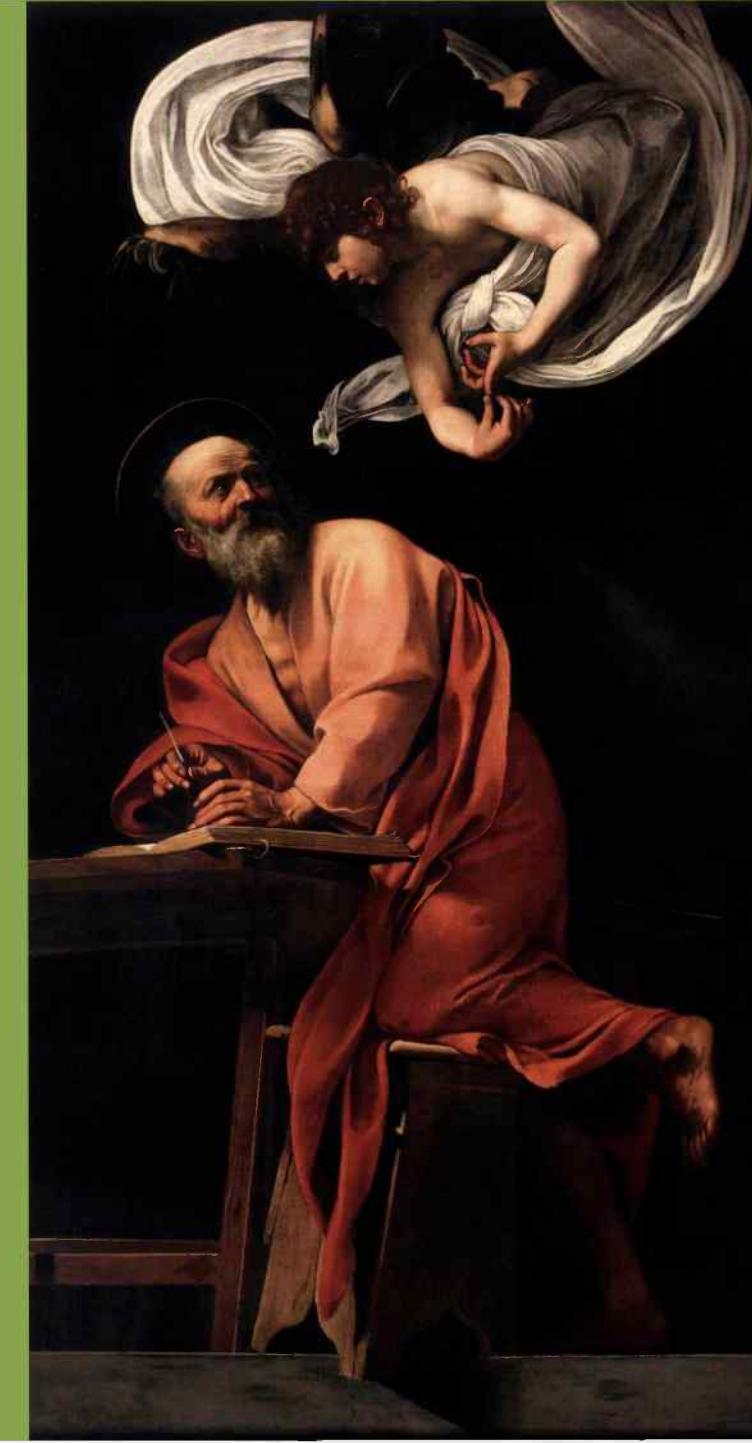
Και στην εκκλησιαστική τέχνη ο Caravaggio χρησιμοποιεί ως μοντέλα ανθρώπους της καθημερινής ζωής: ο Άγιος Ματθαίος, με άκομψα γυμνά πόδια, φαλάκρα και ρυτίδες στο μέτωπο, και χέρια αγρώτη, έχει χοντρά χαρακτηριστικά και δεν μοιάζει πολύ με Ευαγγελιστή. Από τη στάση του δεξιού χεριού του φαίνεται επιπλέον ότι δεν γνωρίζει καλά να γράφει, και τον βοηθά ο Άγγελος να συγγράψει το Ευαγγέλιο.

Ο πίνακας, για λογαριασμό των επιτρόπων της εκκλησίας San Luigi dei Francesi στη Ρώμη, δεν έγινε αποδεκτός από τους επίτροπους, και ο Caravaggio ζωγράφισε έναν δεύτερο (βλ. επόμενη διαφάνεια).

Caravaggio,
Ο Άγιος Ματθαίος και ο Άγγελος, 1602.
Λάδι σε μουσαμά, 296 x 189 εκ.
Ρώμη, εκκλησία San Luigi dei Francesi.

Ο πίνακας που αντικατέστησε τον προηγούμενο, φιλοτεχνήθηκε σε απίστευτα σύντομο χρονικό διάστημα. Ο Άγγελος τώρα μετρά τη τα δάκτυλα τα επιχειρήματα που οφείλει να χρησιμοποιήσει ο Άγιος Ματθαίος στη συγγραφή του Ευαγγελίου, γνωστό από άλλες παραστάσεις εικονογραφικό στοιχείο. Εμφανίζεται με τον πέπλο του να αιωρείται, και αυτό συνηθισμένο στοιχείο. Ασυνήθιστο είναι η στάση του Αγίου ο οποίος γονατίζει στο σκαμνί του και στηρίζεται με το αριστερό χέρι στον πάγκο και το βιβλίο. Είναι πάντως πολύ περσσότερα ευπρεπώς ντυμένος από τον Ματθαίο της προηγούμενης εικόνας, και οι επίτροποι δεν είχαν λόγο να αρνηθούν την παραλαβή του πίνακα ...

Caravaggio,

Ο άπιστος Θωμάς, 1603. Λάδι σε μουσαμά, 107 x 146,1 εκ. Potsdam, Neues Palais, Gemäldegalerie.

Caravaggio (), Η μάντισσα, 1596. 115 x 150 εκ. Ρώμη, Pinacoteca Capitolina.

Θέμα που εισάγει το «genre», καθημερινές σκηνές, στη τέχνη. Μάλλον και οι δύο πίνακες (βλ. επόμενη διαφάνεια) είναι του ίδιου του Caravaggio.

Caravaggio, Η μάντισσα, 1596/7. 99 x 131 εκ. Παρίση, Λούβρο.

π. 1596.

1596/7.

Gian Lorenzo Bernini (1598 – 1680)

Γλύπτης και αρχιτέκτονας, Ιταλός.

Μαθητής του πατέρα του Pietro Bernini (1562–1629). Εργαζόταν όλη του τη ζωή στη Ρώμη, με εξαίρεση μια σύντομη διαμονή στο Παρίσι (το 1665). Δημιούργησε μεγάλο μέρος της Ρώμης του Μπαρόκ.

Bernini, Η «Κρήνη των τεσσάρων ποταμών» («Fontana dei Quattro Fiumi») με τον οβελίσκο στην Piazza Navona της Ρώμης, 1648/51.
Εξέχον έργο του Μπαρόκ.

Bernini, Η πλατεία του Αγίου Πέτρου με την κιονοστοιχία της, Ρώμη, 1659/72.

Ercole Ferrata, Ο «ελέφαντας του Bernini» («L'elefante del Bernini») με μικρό οβελίσκο μπροστά από την εκκλησία Santa Maria sopra Minerva της Ρώμης, 1677.

Εκτελέστηκε από τον Ferrata σύμφωνα με σχέδια του Bernini ως βάση για τον οβελίσκο που είχε βρεθεί στους κήπους της εκκλησίας το 1665.

Ο Bernini είχε δει έναν ελέφαντα το 1630 στη Ρώμη, τον πρώτο που είχε μεταφερθεί εκεί μετά το 1514.

Gian Lorenzo Bernini, Η έκσταση της Αγίας Θηρεσίας, 1647/52. Μάρμαρο, γύψος, χαλκός.
Ρώμη, εκκλησία Santa Maria della Vittoria.

Gian Lorenzo Bernini, Η αρπαγή της Περσεφόνης, 1621/22. Ύψ. 2,95 μ. Μάρμαρο. Ρώμη, Galleria Borghese.

Gian Lorenzo Bernini, Η αρπαγή της Περσεφόνης, λεπτομέρειες.

Rembrandt van Rijn, Η αρπαγή της Περσεφόνης, π. 1631. Λάδι σε ξύλο. 84,8 x 79,7 εκ.

Βεργίνα (Μακεδονία), Η αρπαγή της Περσεφόνης, υστεροκλασσικά χρόνια. Τοιχογραφία.

Peter Paul Rubens, Η αρπαγή της Περσεφόνης, 1619/20.

Pieter Pauwel Rubens

(1577 – 1640)

Ζωγράφος, Ολλανδός.

Είχε δασκάλους Φλαμανδούς,
επιρρεάστηκε όμως και από Ιταλούς
(Τισιανό, Βερονέζε, Giulio Romano,
Mantegna, οι δύο τελευταίοι στην
αυλή του Vincenzo Gonzaga στη
Μάντοβα)

Διαμονή στην Ιταλία από το 1600 έως το 1608 (το 1603/04 στην Ισπανία, σε διπλωματική αποστολή για τον Vincenzo Gonzaga της Μάντοβα).

Είδε πολλά έργα μεγάλων ιταλών ζωγράφων, αλλά και ρωμαϊκές αρχαιότητες στην Ιταλία και στο Μουσείο Prado της Μαδρίτης.

Μετά την επιστροφή του παντρεύτηκε την Isabella Brant (1591–1626), από πατέρα αξιωματούχο της Ανβέρσας και σχετικά πλούσια οικογένεια.

Peter Paul Rubens,
Ο θάνατος του Σενέκα
Λάδι σε μουσαμά,
185 x 155 εκ.
1612/13.
Μόναχο, Alte Pinakothek.

Ηλικιωμένος ψαράς,
μαύρος βασάλτης και αλάβαστρο ή
κίτρινο «νουμιδικό» μάρμαρο για
το περίζωμά του.

Τα πόδια λείπουν· το άγαλμα
τοποθετήθηκε στην Αναγέννηση
(βρέθηκε στη Ρώμη περίπου το
1594 και ερμηνεύτηκε αμέσως ως
Θηνήσκων Σενέκας) σε αγγείο από
πολύχρωμο μάρμαρο που όμως
ΔΕΝ σχετίζεται με το άγαλμα.

Ανήκει στις απεικονίσεις
ηλικιωμένων ατόμων (όπως «η
πιωμένη γριά») των τελευταίων
δεκαετιών του 3^{ου} αι. π.Χ.

Παρίση, Λούβρο, Συλλογή
Borghese.

Ύψ. 1,22 μ.

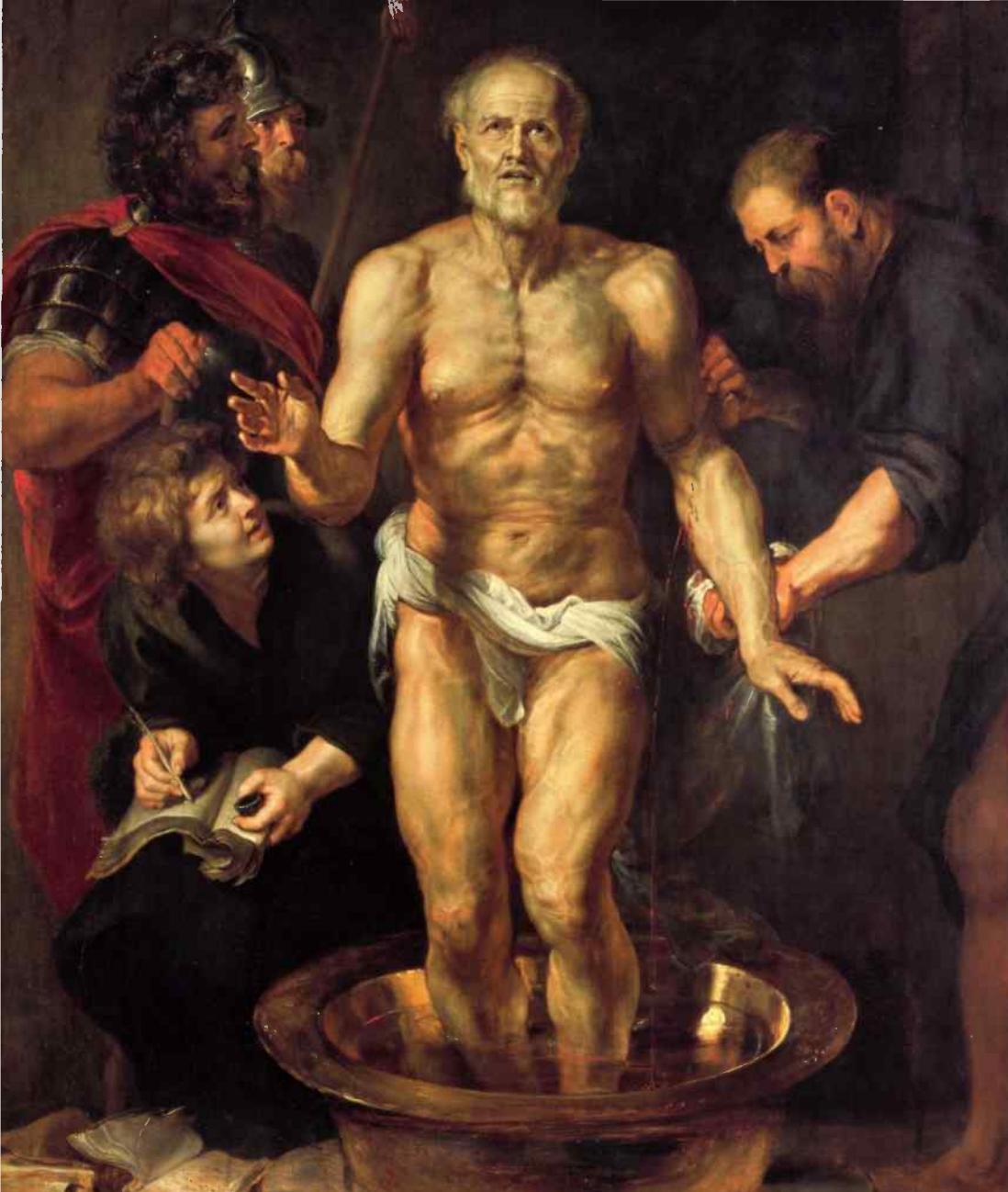

Η «πιωμένη γριά», μάρμαρο.
Τελευταίες δεκαετίες του 3^{ου} αι. π.Χ.
Μόναχο, Γλυπτοθήκη, αρ. ευρ. 437. Ύψ. 0,92 μ.

Αρ.: Ηλικιωμένος ψαράς, μάρμαρο.
Τελευταίες δεκαετίες του 3^{ου} αι. π.Χ.
Βατικανό, Μουσεία, αρ. ευρ. 2684. 'Υψ. 1,605 μ.

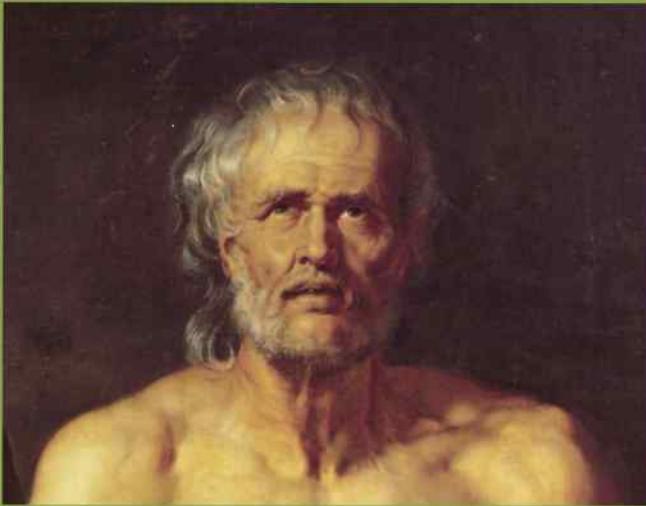

Ο θάνατος του Σενέκα

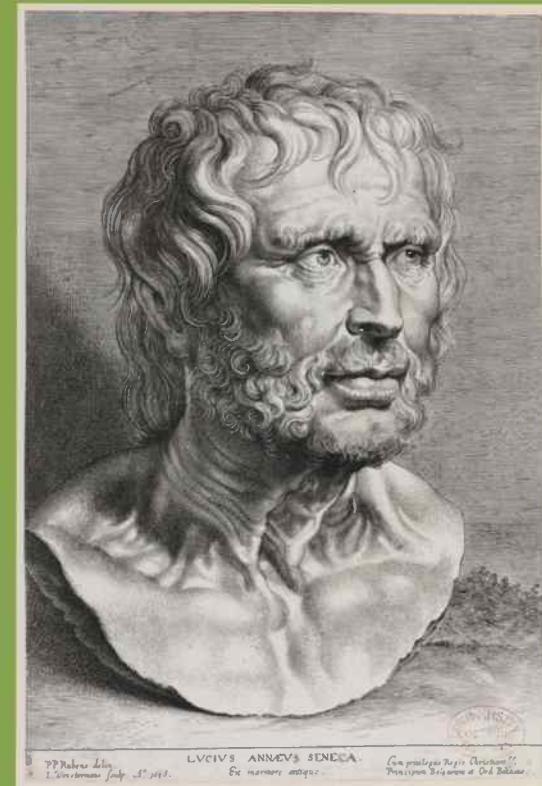
αρ.: ανώνυμος φλαμανδός, πεννάκι με κόκκινη μελάνι / αιματίτη, χαρτί

δε.: Cornelis Galle I (Φλαμανδός, 1576 – 1650), χαλκογραφία σε χαρτί

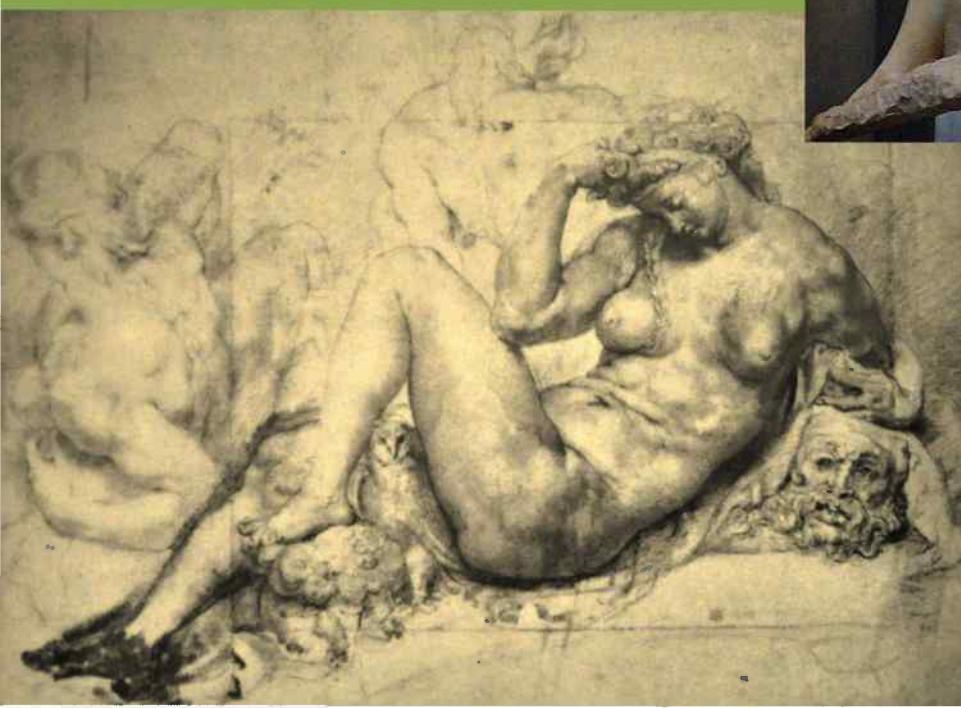
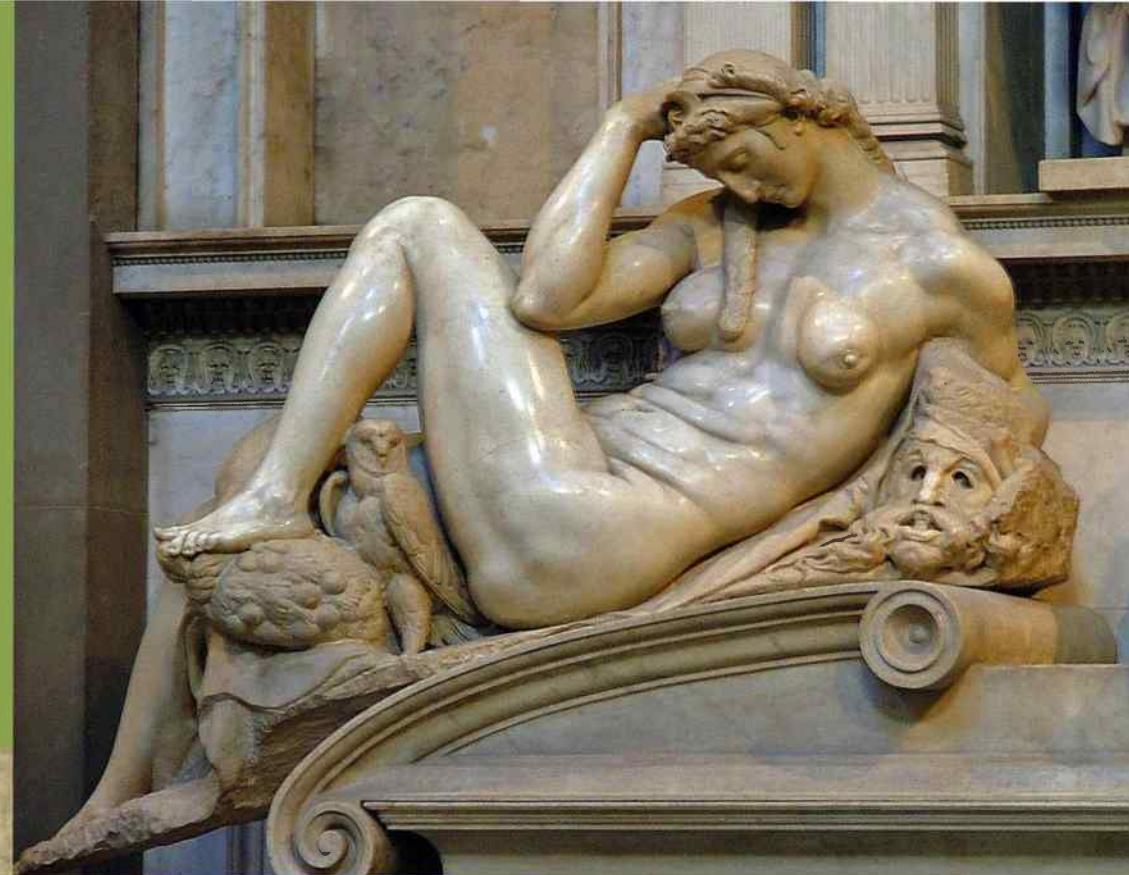
Ο Rubens είχε αλλάξει το κεφάλι του «θνήσκοντος Σενέκα» χρησιμοποιώντας ένα επίσης αρχαίο κεφάλι που θεωρείτο εκείνη την εποχή να παριστάνει τον φιλόσοφο.

Προτομή του «Σενέκα», από τη συλλογή αρχαιοτήτων του Rubens.
Μάρμαρο.
Χαλκογραφία σε χαρτί.

Κάτω: Σχέδιο του Rubens κατά το
άγαλμα της «Νύχτας» (δεξιά) από
το επιτύμβιο μνημείο του Lorenzo
de' Medici στη Φλωρεντία, έργο
του Μιχαήλ Άγγελου (1524/33),
μάρμαρο.

Σχέδιο σε χαρτί,
Παρίση, Λούβρο.
1603 ή αργότερα.

Rubens, Ο ίδιος με τη γυναίκα του Isabella Brant, π. 1609 (το έτος του γάμου τους).

Λάδι σε μουσαμά.

178 × 136,5 εκ.

Μόναχο, Alte Pinakothek.

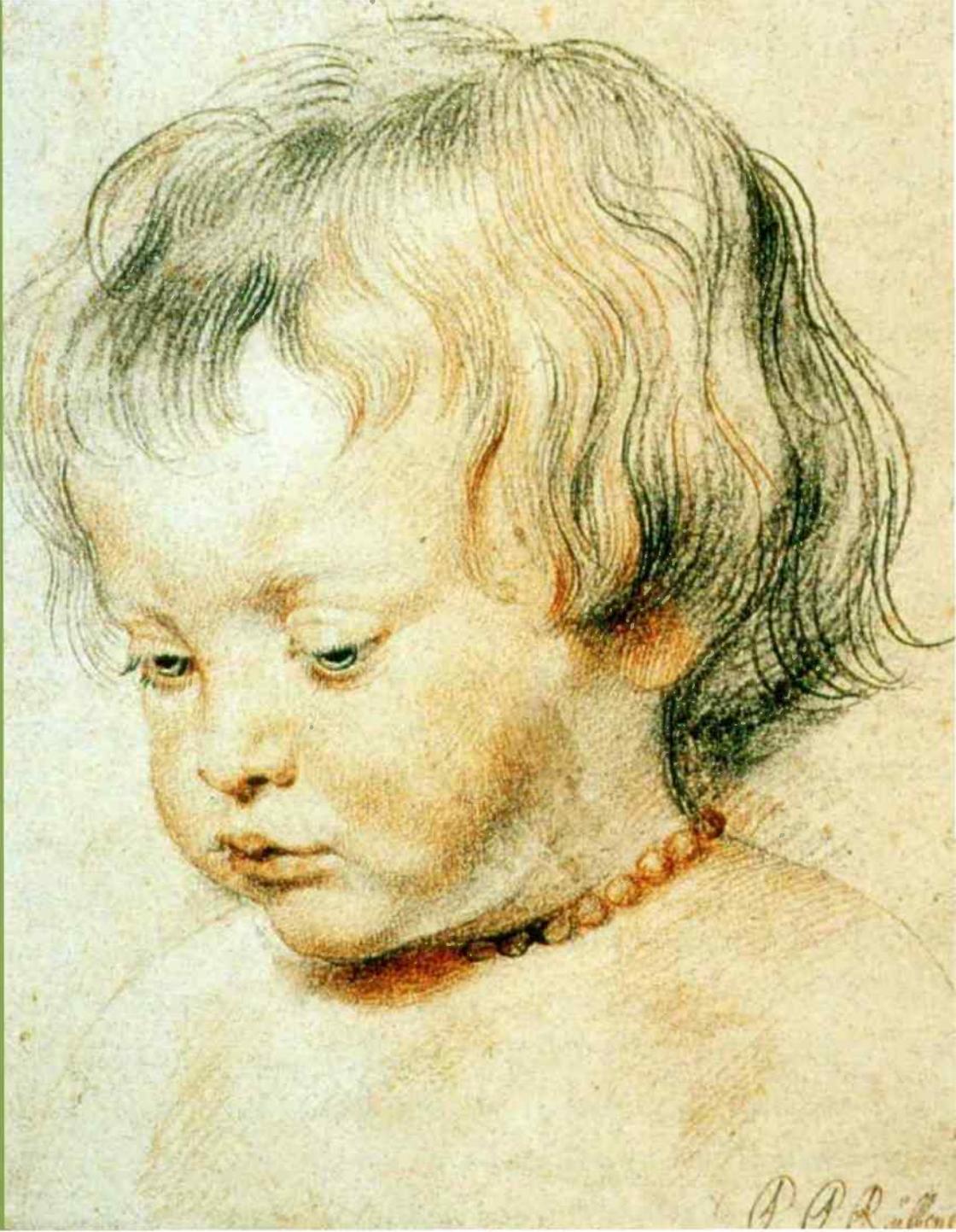
Σύμβολα αγάπης όπως η ένωση των δεξιών χεριών (λατινικά «dextrarum iunctio», στάση που δείχνουν αποκλειστικά οι παντρεμένοι). Η γυναίκα σε πού πλούσια και κομψά ρούχα, ο Rubens «ιππότης» με ξίφος κάτω από το αρ. χέρι.

Rubens, Η γυναίκα του Isabella Brant,
π. 1621.
Κιμωλία, τρία διαφορετικά χρώματα,
σε χαρτί.
38,1 × 29,4 εκ.
Λονδίνο, Βρετανικό Μουσείο.

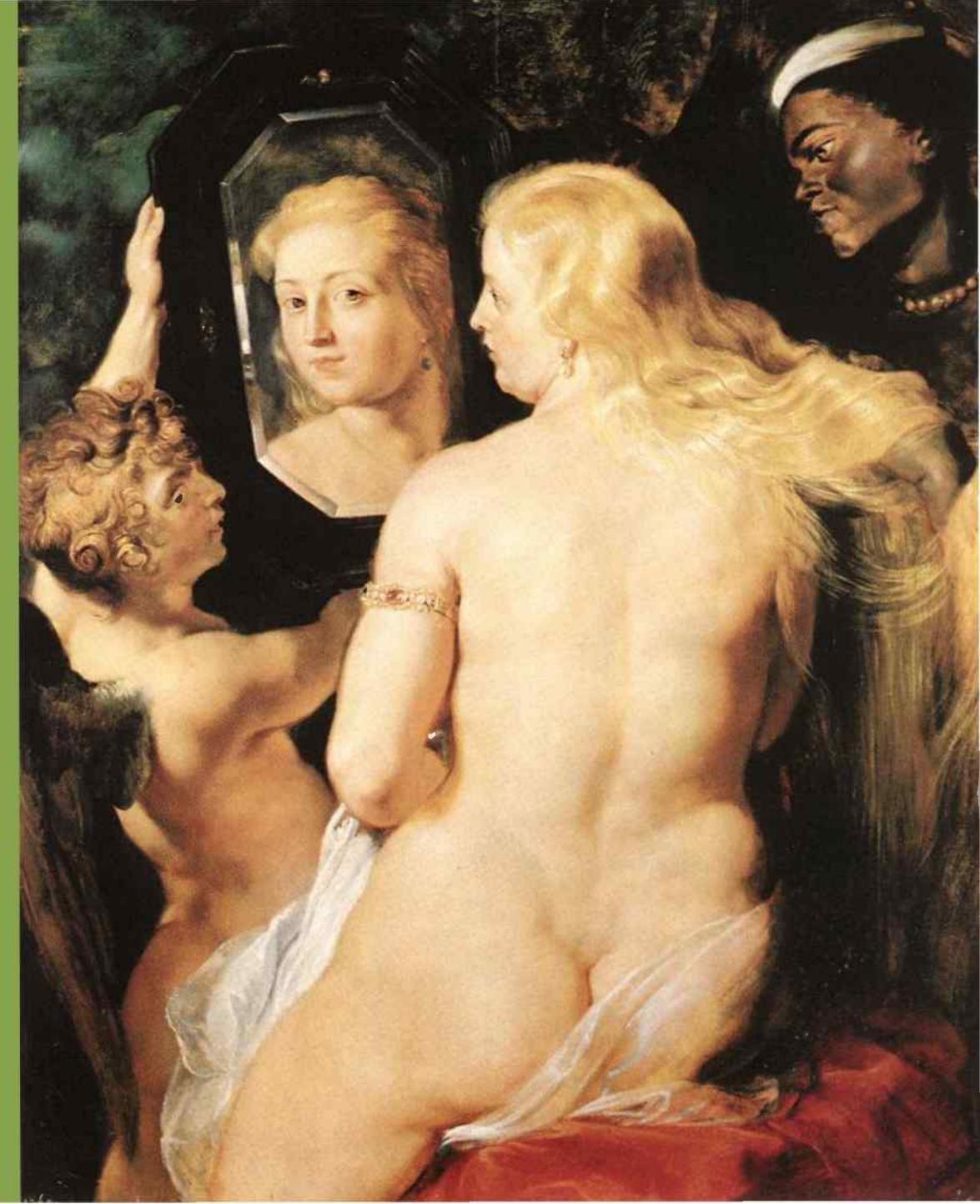
Rubens, Ο γιός του Νικόλας,
π. 1621.
Μαύρη κιμωλία σε χαρτί, αιματίτης,
λευκή επικάλυψη.
25,2 x 20,2 εκ.
Βιέννη, Γραφική Συλλογή Albertina.

Rubens, Η δεύτερη γυναίκα του
Hélène Fourment (1614–1673) με δύο
από τα πέντε παιδιά τους,
π. 1636/37.
Λάδι σε ξύλο.
115 x 85 εκ.
Παρίση, Λούβρο.

Rubens, Η Αφροδίτη με τον καθρέφτη, 1612/15.
Λάδι πάνω σε μουσαμά.
124 x 98 εκ.
Vaduz, Πινακοθήκη του Δούκα του Liechtenstein (Fürstlich Liechtensteinische Gemäldegalerie).

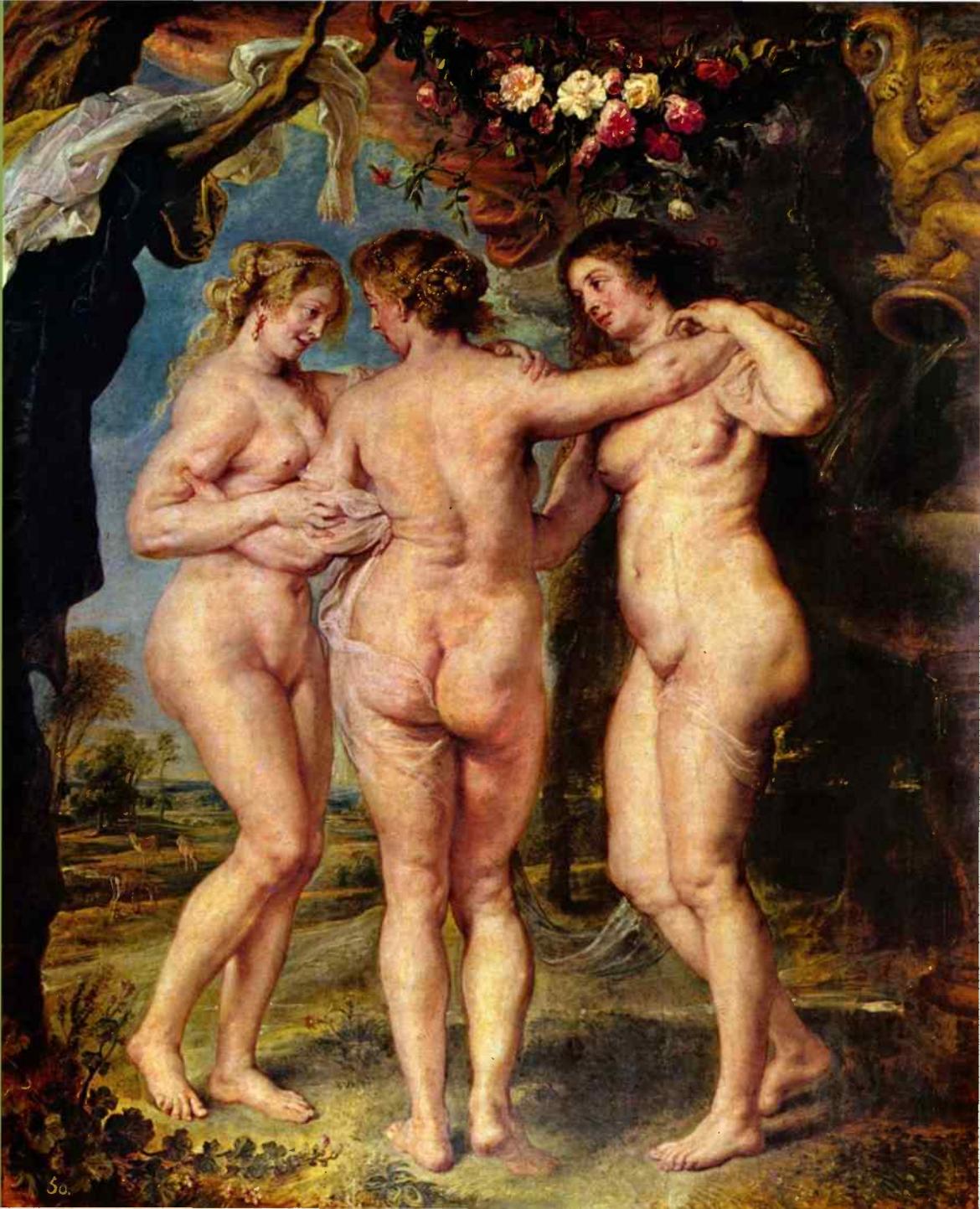

Rubens, Οι τρεις Χάριτες.

1639

Λάδι σε ξύλο, 221 x 181 εκ.

Museo del Prado, Μαδρίτη.

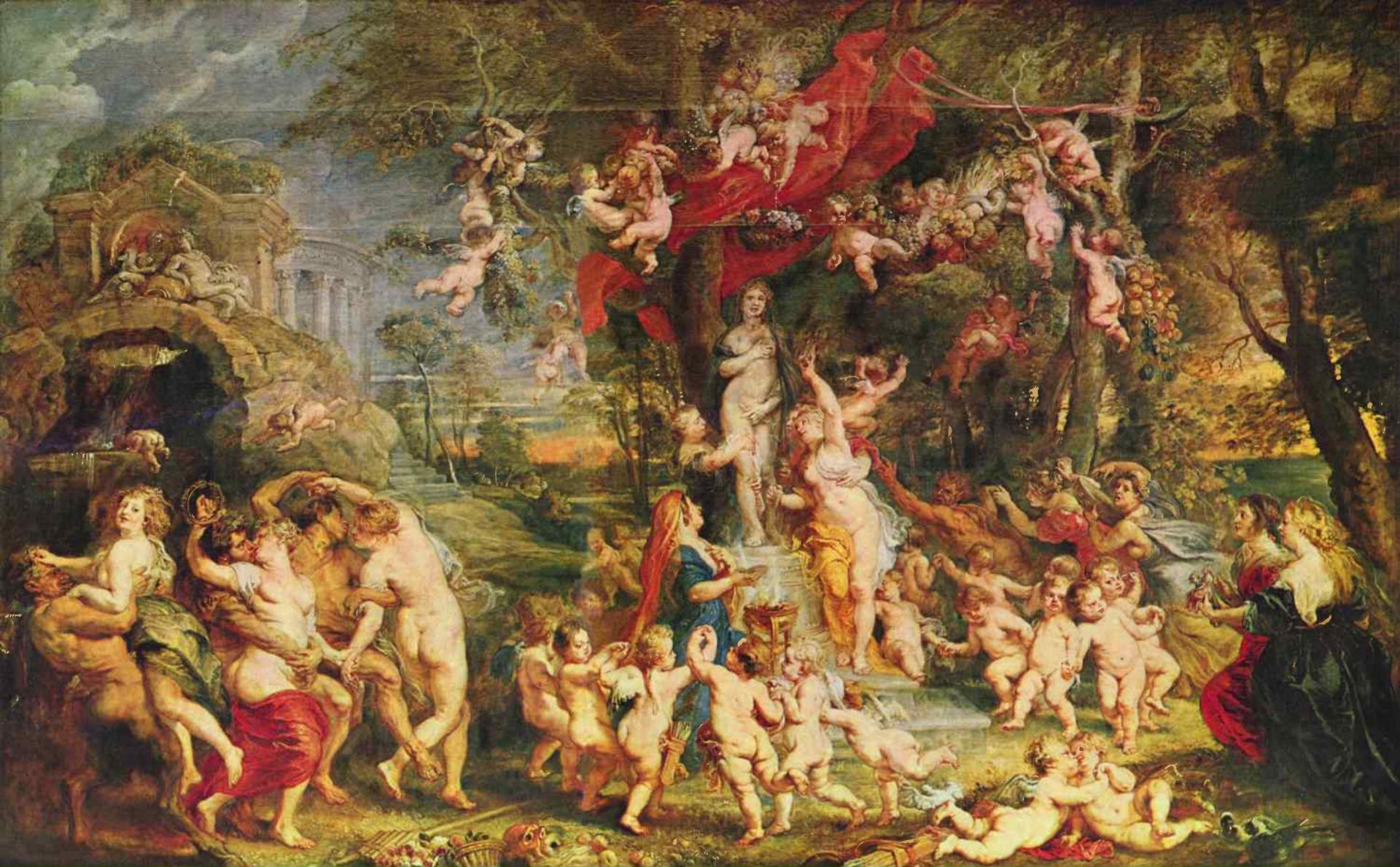
Botticelli, Η άνοιξη.
Δεξιά: Οι τρεις Χάριτες.
1478/82.

Rubens, Ο κήπος του Έρωτα, 1632.

Λάδι πάνω σε μουσαμά. 198 x 283 εκ. Μαδρίτη, Museo del Prado.

Rubens, Η γιορτή της Αφροδίτης, 1636/37.

Λάδι πάνω σε μουσαμά. 217 x 350 εκ. Βιέννη, Μουσείο της Ιστορίας της Τέχνης αρ. ευρ. 684.

Rubens, Τα επακόλουθα του πολέμου, 1637.

Λάδι πάνω σε μουσαμά. 206 x 341 εκ. Φλωρεντία, Palazzo Pitti.

Rubens, Γανυμήδης,
1611.
Λάδι πάνω σε
μουσαμά.
181 x 87 εκ.
Μαδρίτη, Museo del
Prado.

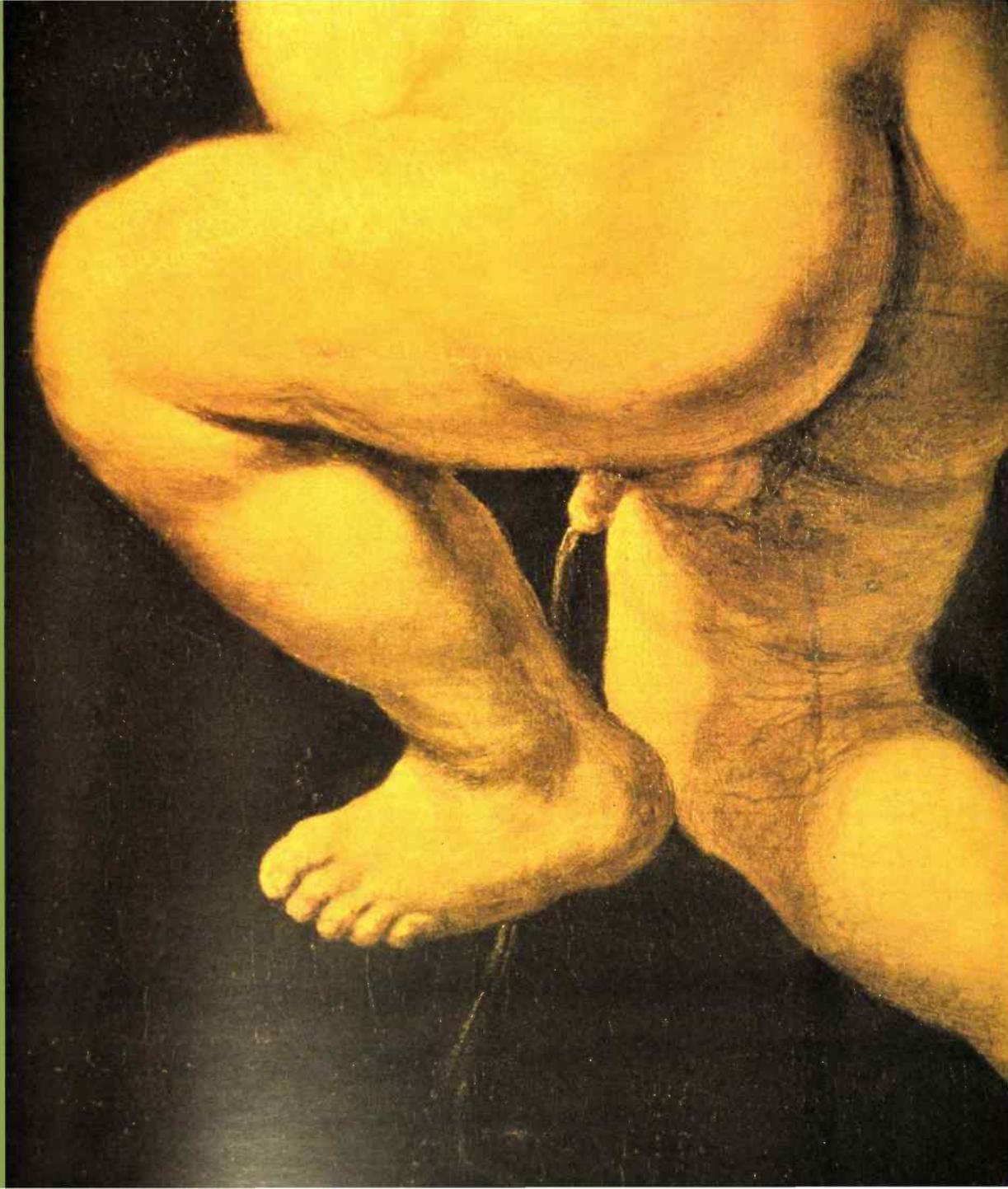

Rembrandt, Γανυμήδης,
1635.

Λάδι πάνω σε μουσαμά.

177 x 129 εκ.

Δρέσδη, Staatliche Kunstsammlungen αρ. ευρ. 1558.

Rembrandt Harmensz. van Rijn (1606 – 1669)

Ζωγράφος, χαλκογράφος, σχεδιαστής,
Ολλανδός.

Όπως ο Rubens, είχε δασκάλους
Φλαμανδούς, επιρρεάστηκε όμως και από
Ιταλούς. Συνεργασία με τον έμπορο έργων
τέχνης Hendrick van Uylenburgh. Εργασίες
για δημοτικά συμβούλια, συντεχνίες κ.α.
Πορτραίτα, βιβλικά θέματα.

Rembrandt, Νυχτερινή περιπολία της πολιτοφυλακής, 1642. Με τα ονόματα 18 ατόμων. Λάδι πάνω σε μουσαμά, 363 × 437 εκ. Amsterdam, Rijksmuseum.

Rembrandt, Οι επίτροποι της συντεχνίας των υφασματοποιών, 1662.
Λάδι πάνω σε μουσαμά, 192 × 279 εκ. Amsterdam, Rijksmuseum.

Rembrandt, Το μάθημα ανατομίας του Δόκτωρα Nicolaes Tulp, 1632.
Λάδι πάνω σε μουσαμά, 170 × 217 εκ. Χάγη, Mauritshuis.

Τα ονόματα όλων των εικονιζωμένων, συμπεριλαμβανομένου και του νεκρού, ενός φονιά που απαγχωνίστηκε, είναι γνωστά.

Νεκρό ψάρι αντικατέστησε τον νεκρό στον τόμο «Ο μάντης» της σειράς «Αστερίξ». Η σύνθεση της εικόνας είναι η ίδια όπως στον πίνακα του Rembrandt, οι ομοιότητες σαφείς.

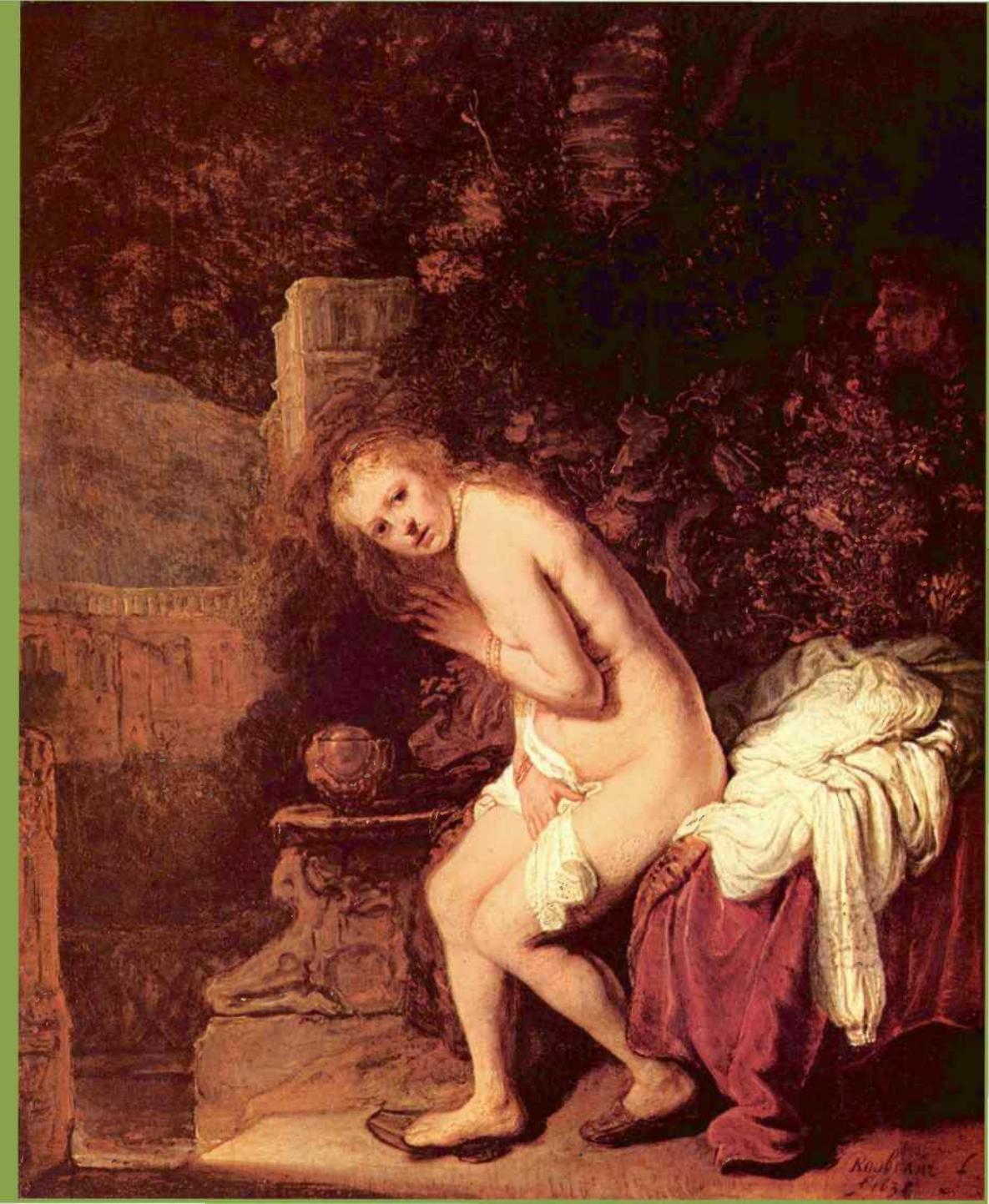

Édouard Manet, Το μάθημα ανατομίας του Δόκτωρα Nicolaes Tulp, κατά Rembrandt, π. 1856.
Λάδι σε ξύλο, 24,8 × 39,1 εκ. Ιδιωτική συλλογή.

Κατά την Παλαιά Διαθήκη, Δανιήλ 13,9, η Σωσάννα ήταν η γυναίκα του πλούσιου Ιωακείμ στη Βαβυλώνα. Δύο ηλικιωμένοι δικαστές την ερωτεύθηκαν και την παραμόνευαν στο λουτρό της. Ἅθελαν να τη καταδώσουν εάν δεν συμφωνούσε με τις επιθυμίες τους. Ο Δανιήλ τους ρώτησε ξεχωριστά, ποιό ήταν το δέντρο, κάτω από το οποίο η γυναίκα τάχα είχε απατήσει τον άντρα της, έλαβε διαφορετικές απαντήσεις, και η Σωσάννα αθωώθηκε.

Rembrandt, Η Σωσάννα και οι Πρεσβύτεροι, π. 1634.
Λάδι σε ξύλο, 47,4 x 38,6 εκ.
Den Haag, Βασιλική Συλλογή
Πινάκων Mauritshuis.

Rembrandt, Η Σωσάννα και οι Πρεσβύτεροι, π. 1647. Λάδι σε ξύλο, 76 x 91 εκ.
Βερολίνο, Συλλογή Πινάκων των Κρατικών Μουσείων.

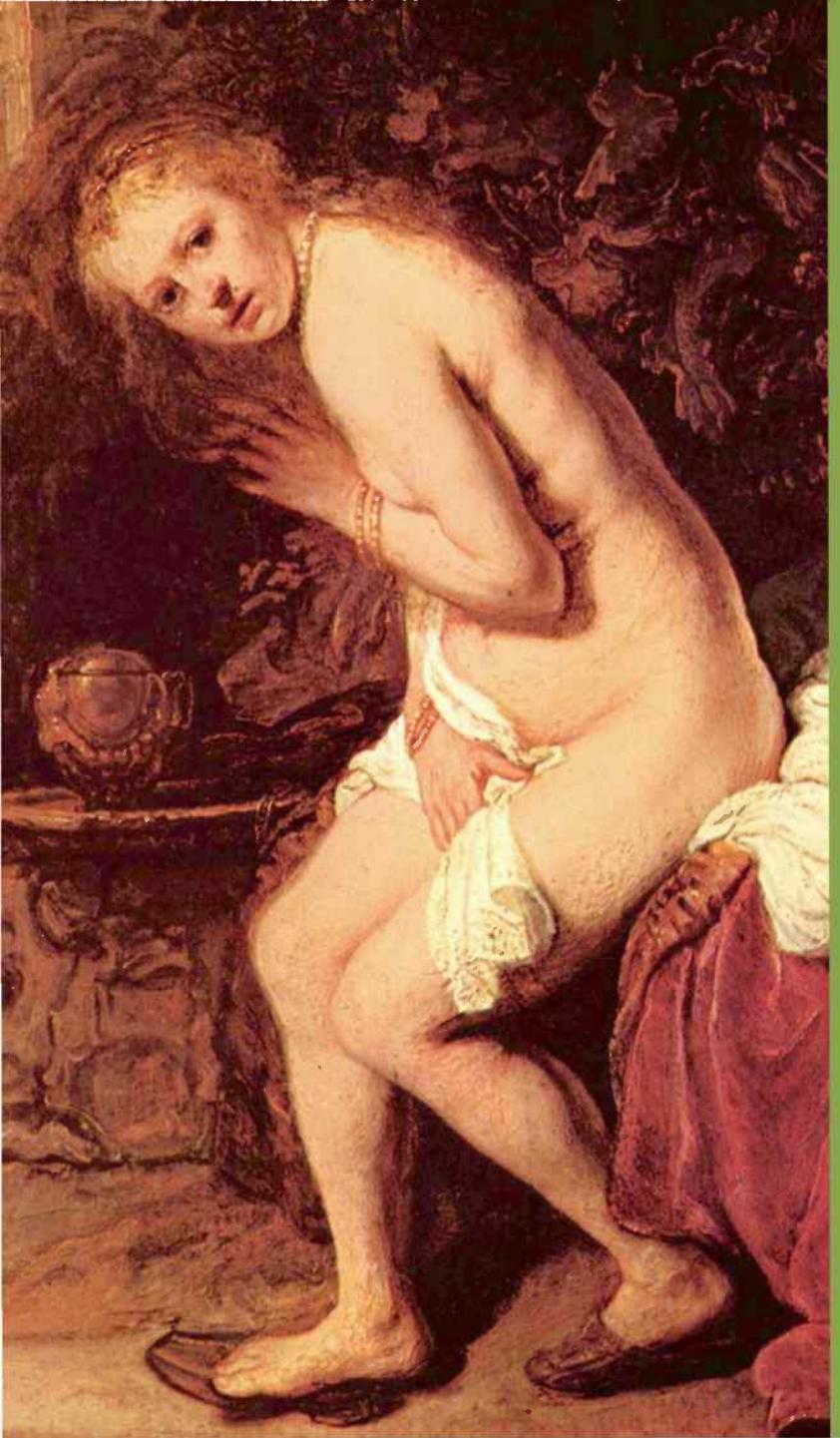

Rembrandt, Η Σωσάννα και οι Πρεσβύτεροι (κατά Pieter Lastman), π. 1637. Κιμωλία σε χαρτί.
Βερολίνο, Συλλογή των Κρατικών Μουσείων.

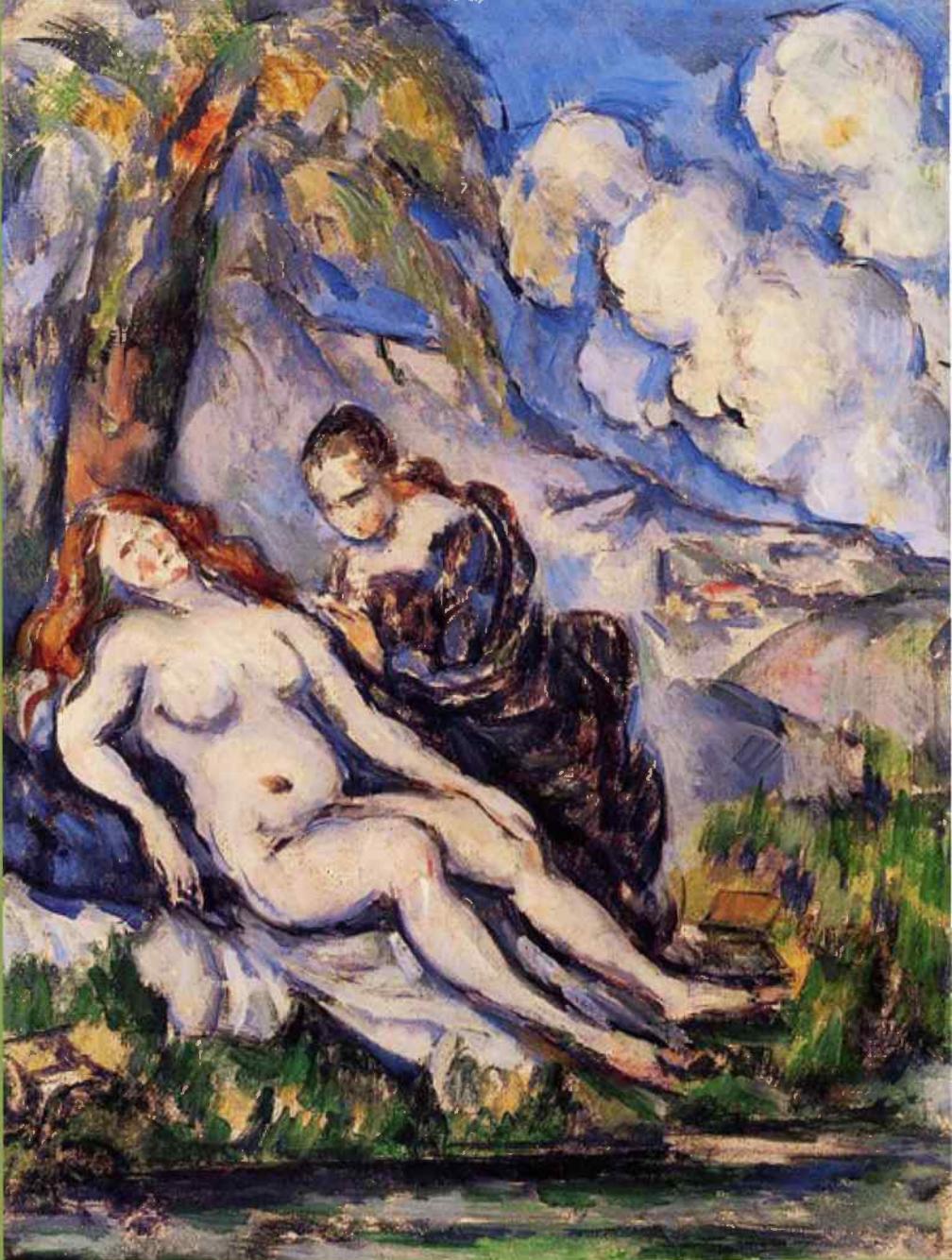
Anthonis van Dyck (1599–1641), Η Σωσάννα και οι Πρεσβύτεροι, 1626. Λάδι σε μουσαμά.
Βερολίνο, Συλλογή των Κρατικών Μουσείων.

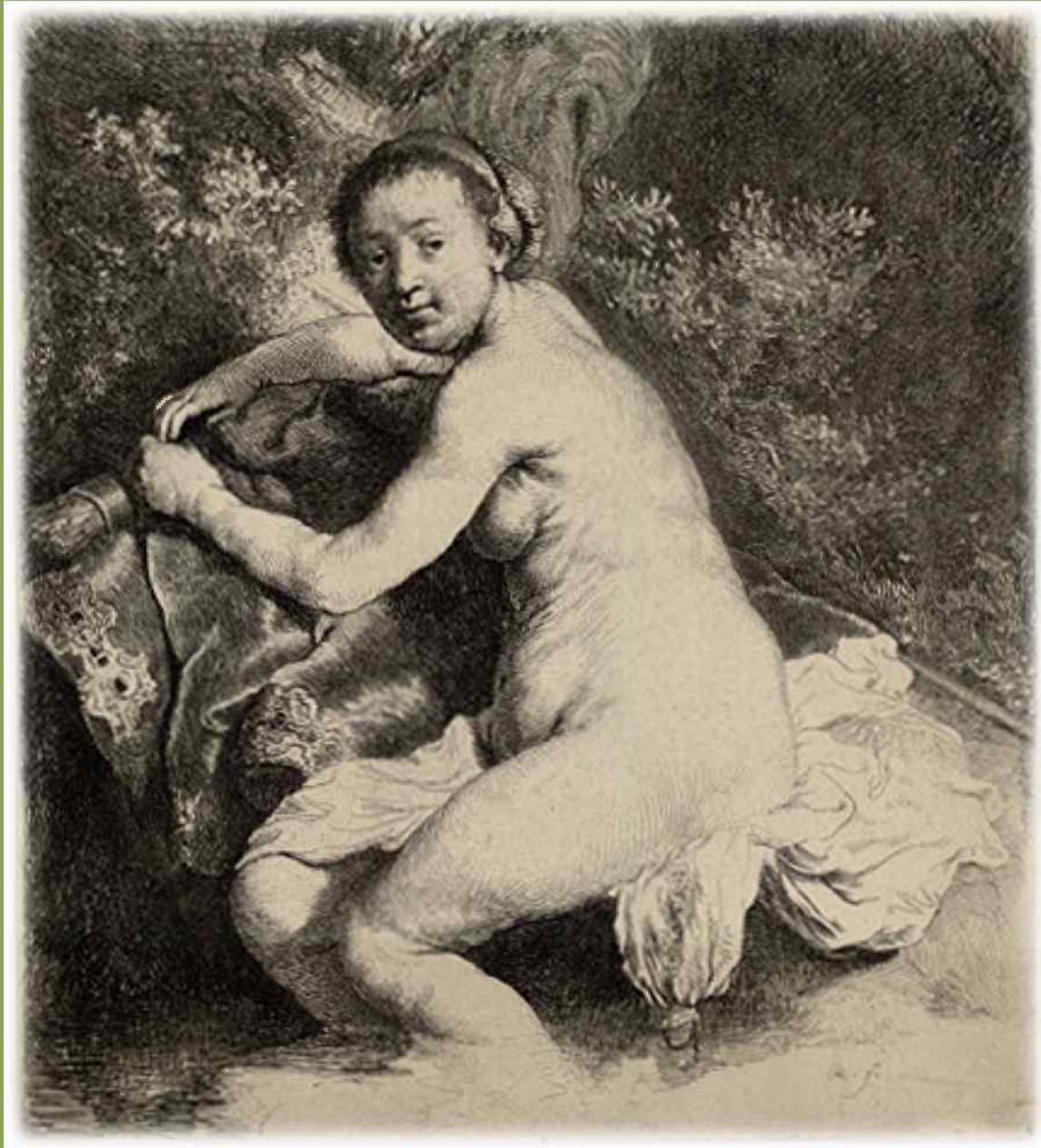

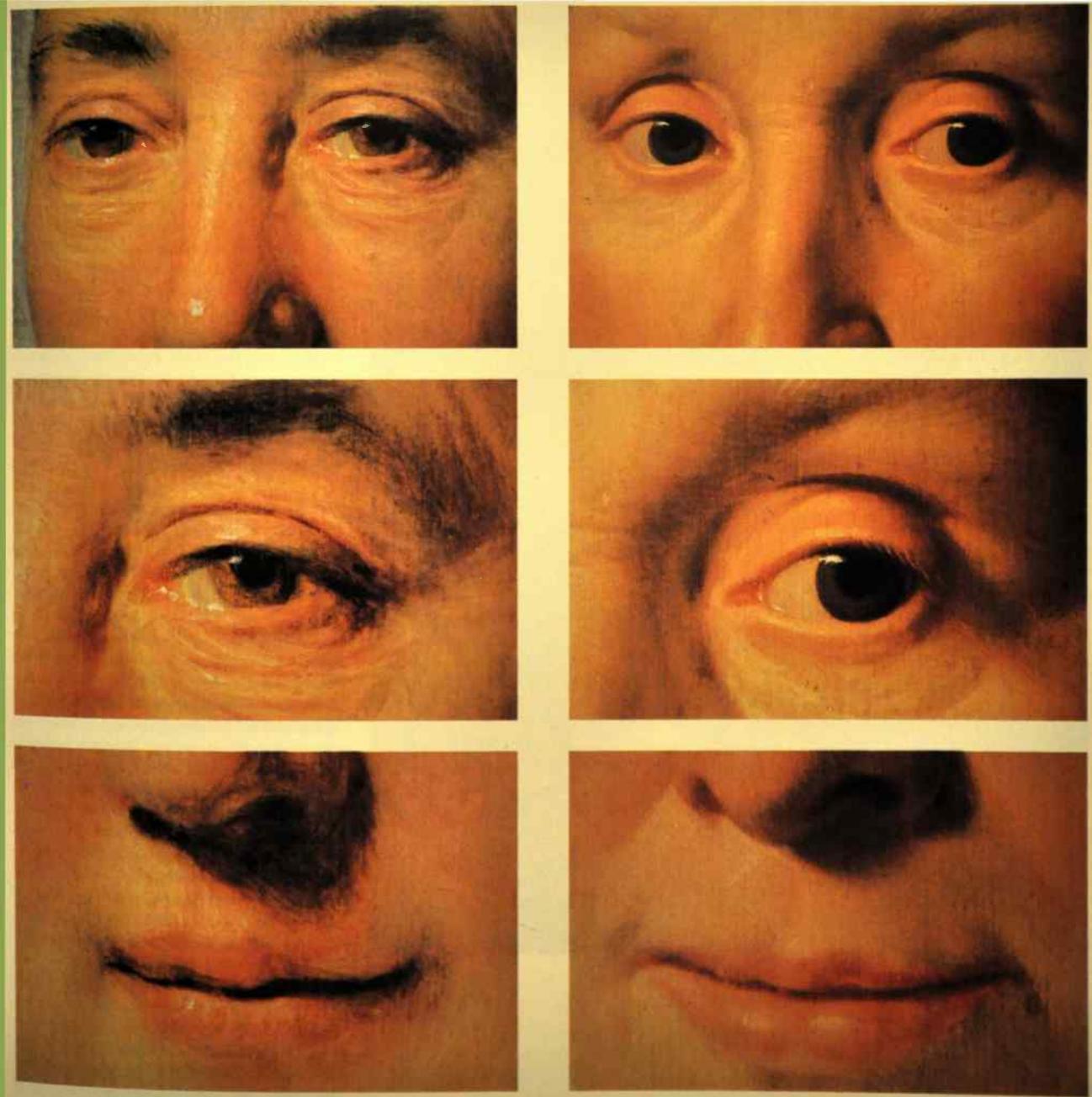
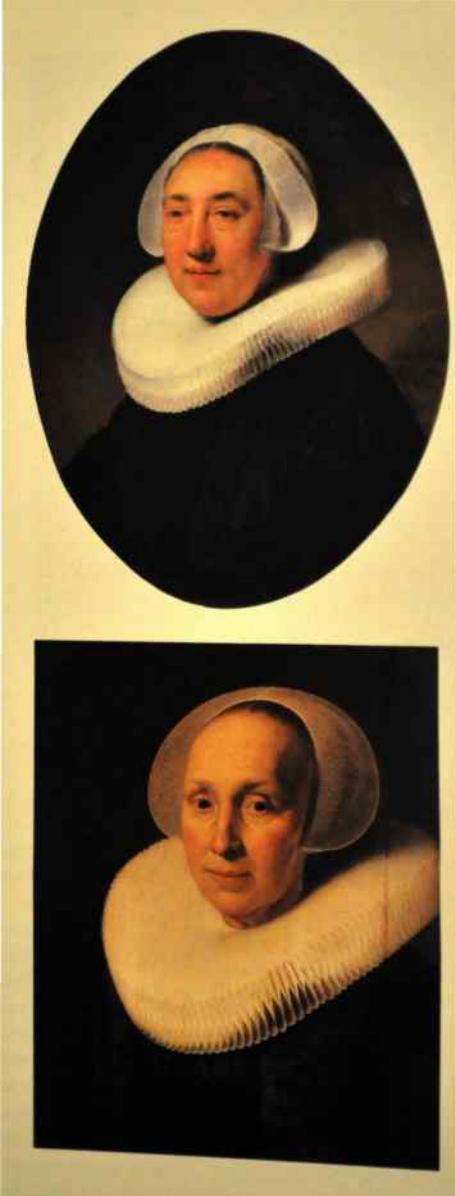

Rembrandt, Η Βηθσαβεέ στο λουτρό, 1654.
Λάδι σε μουσαμά, 142 x 142 εκ.
Παρίση, Λούβρο Μ.Ι. 957.

Paul Cezanne, Η Βηθσαβεέ στο λουτρό, 1885/90.

Αρ.: Rembrandt, Haesje van Cleyburgh, 1634.
Δε.: Nicolaes Eliaszon, Άγνωστη, π. 1635.

Pablo Picasso (1881 – 1973)

Ζωγράφος, γλύπτης, γραφίστας.
Ισπανός.

Εμπνευστής, μαζί με άλλους
καλλιτέχνες, του Κυβισμού.

Pablo Picasso, Les demoiselles d'Avignon (1907).

Νέα Υόρκη, Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης (Museum of Modern Art).

Λάδι σε μουσαμά, 2,439 x 2,337 μ.

Πρώτη εμφάνιση του «αναλυτικού» κυβισμού στην τέχνη.

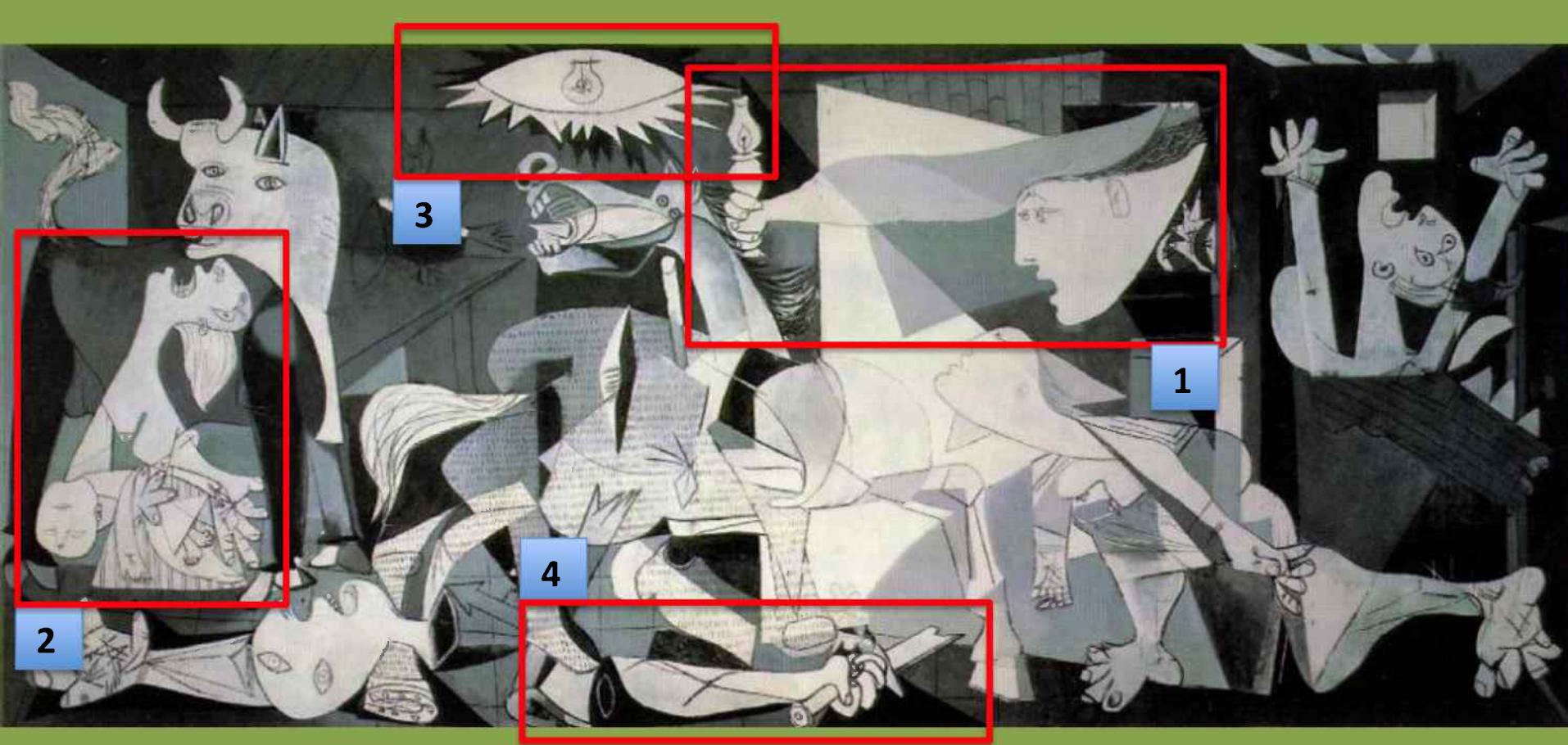
Ο κυβισμός παρουσιάζει τα καθαρά γεωμετρικά στοιχεία των σχημάτων της φύσης, και τα διαιρεί σε πρίσματα. Οι μορφές δεν αποτελούν πλέον σύνολα, αλλά συναρμολογούνται από μικρές επιφάνειες, όπως και ο περιβάλλων χώρος. Τα χρώματα τονίζουν τις επί μέρους επιφάνειες, όχι το σύνολο. Επειδή υπάρχουν πολυάριθμες προοπτικές, έτσι και τα «φώτα» προέρχονται από διαφορετικά σημεία.

Pablo Picasso, Guernica (1937). Λάδι σε μουσαμά. 3,49 x 7,77 μ.
Μαδρίτη, Museo Reina Sofia.

Ο Κυβισμός χρησιμοποιείται ως στιλιστικό μέσον κατά του φασισμού στην Ευρώπη. Ο τεμαχισμός των μορφών συμβολίζει βία και κτηνωδία, καταστροφή. Ο Picasso είχε λάβει εντολή να διακοσμίσει το ισπανικό περίπτερο στην Παγκόσμια Έκθεση, όταν η γερμανική «Λεγεώνα Condor» στις 26 Απριλίου του 1937 βομβάρδισε την πόλη Guernica για να βοηθήσει τον στρατηγό Franco. Ο Picasso, επηρρεασμένος από το ολοκαύτωμα, του έδωσε εικαστική μορφή. Χρησιμοποίησε παλαιότερα εικονογραφικά μοτίβα, μετατρέποντάς τα σε κυβικές μορφές: τη γυναίκα με το φως = την Αλήθεια (1), τη γυναίκα με το νεκρό παιδί = την Παναγία με το νεκρό Χριστό (2), τη λάμπα = το Μάτι του Θεού (3). Το χέρι με το σπασμένο σπαθί (4) έγινε σύμβολο για το Παγκόσμιο Κίνημα Ειρήνης.